

SAKSFRAMLEGG

Til:
Fakultetsstyret for HSL-fakultetet

Møtedato:
21.03.2023

Sak:

Oppfølging av rapporten "Restrukturering av Institutt for reiseliv og nordlige studier"

Innstilling til vedtak

1. *Fakultetsstyret takker prosjektgruppen for utarbeidelsen av rapporten "Restrukturering av Institutt for reiseliv og nordlige studier"*
2. *Fakultetsstyret anbefaler å utvikle Institutt for reiseliv og nordlige studier som organisatorisk enhet*
3. *Fakultetsstyret ber dekanen legge frem forslag til videreføring av reiseliv ved campus Alta som et faglig satsingsområde*
4. *Fakultetsstyret ber dekanen legge frem vurderinger og forslag til eventuell sammenstilling av fagmiljøene knyttet til medieproduksjon og medie- og dokumentasjonsvitenskap*
5. *Øvrig aktivitet ved Institutt for reiseliv og nordlige studier fases ut*
6. *Fakultetsstyret ber om at eventuell videreføring av studieprogram knyttet til Reiseliv og Medieproduksjon vurderes i forbindelse med prosessen for videreutvikling og fornyelse av studieporteføljen*
7. *Fakultetsstyret anbefaler å legge ned følgende studieprogram:*
 - a. *Northern Studies – årsstudium*
 - b. *Northern Studies – BA*
8. *Den samlede dimensjoneringen av forslagene forutsettes å være innenfor påregnelige økonomiske rammer. Akkumulert merforbruk forutsettes dekket innenfor en tidsramme av maksimum fem år.*

Bakgrunn/innledning

Den anstrengte økonomiske situasjonen ved Institutt for reiseliv og nordlige studier (IRN) har over tid vært tema for fakultetsstyret. I styremøtet 29. september 2022 ba fakultetsstyret dekanen sette ned en prosjektgruppe som gis i oppdrag å finne frem til hvordan en best kan videreføre instituttets aktiviteter, samt om alle fagområder og utdanninger bør videreføres i nåværende form. Det ble også åpnet opp for å vurdere organisatoriske endringer innenfor fakultetets, eventuelt universitetets grenser. Fakultetsstyret ba videre om at en egen sak basert på anbefaling fra prosjektgruppen settes opp til fakultetsstyrets møte i mars 2023.

Dekanen fastsatte mandat (vedlagt) og satte ned følgende prosjektgruppe:

- Elin Johansen, Alta museum (permisjon fra stilling som førsteamanuensis, IRN)
- Charlotte Thingelstad, universitetslektor Musikkonservatoriet

- Sveinung Eikeland, forsker IRN
 - Carsten Gade Rolland, instituttleder Idrettshøgskolen
 - Daniel Hansen Masvik, studentrepresentant fakultetsstyret HSL
 - John McNicol, prodekan utdanning HSL (leder)
- Observatør: verneombud ved IRN Thomas Vordal.

Prosjektgruppen leverte sin enstemmige rapport 3. februar 2023 (vedlagt). Rapporten ble sendt på høring til de ansatte ved IRN 17. februar, med frist for tilbakemelding/merknader 27. februar. Det kom 3 innspill fra til sammen 6 ansatte ved IRN. To av innspillene vedlegges her. Det siste innspillet er av innsenderen ønsket behandlet konfidensielt. Dette vil derfor ikke legges ved her, og vil heller ikke inngå i de vurderingene som gjøres i saken.

Dekanen har i tillegg videreformidlet rapporten til dekanene ved Helsefak og BFE-fakultetet og instituttlederne ved Institutt for språk og kultur (ISK), Institutt for samfunnsvitenskap (ISV) og Senter for fredsstudier (CPS), samt drøftet kort innhold og anbefalinger som fremgår av rapporten.

Historikk

Fakultetet tok opp utfordringene med den økonomiske situasjonen ved IRN i dialogmøtet med universitetsledelsen høsten 2020. I dialogen og oppfølgingen med universitetsledelsen har fakultetet spilt inn at både problemstillingen og problemløsningen må være todelt: vi må få nullet ut tidligere års merforbruk (det klarer ikke instituttet/fakultetet alene), og vi må ha en avklaring på fremtidig budsjettnivå som vil avgjøre om det skal være en betydelig nedbygging av instituttet (med dagens tildeling), eller en ivaretagelse av nåværende fagområder (forutsatte rammeøkning). Fra fakultets side har bidrag fra universitetsfellesskapet vært ansett som nødvendig både for å dekke opp tidligere års merforbruk og for å unngå en betydelig reduksjon av det tilbudet som kan gis.

Våren 2022 kom det en avklaring på at det ikke ville bli lagt opp til en omfordeling internt på UiT, og at det ikke ble sett på som et alternativ fra universitetet sentralt å øke rammene ytterligere. Det vil si at vi ikke får nullet ut tidligere års merforbruk, og dagens basistildeling blir heller ikke økt. Også fakultetsstyret har vært tydelig på at en ikke ser rom for en permanent omfordeling fra andre enheter ved fakultetet.

Etter disse avklaringene innkalte fakultetsledelsen til et allmøte på IRN hvor dekan og fakultetsdirektør orienterte om historikken, prosessen som hadde vært, og avklaringene en hadde fått. Det ble informert om at eksisterende bemanningsplan ikke kunne dekkes innenfor påregnelig ramme, samt at det akkumulerte merforbruket måtte håndteres ved enheten. Videre ble det orientert om at en måtte se nærmere på hvilket tilbud en kan gi fremover, samt at en ønsket å sette ned en arbeidsgruppe (instituttintern) for å se på mulige løsninger. Arbeidsgruppen rapporterte den 1. juni 2022 til dekanen fra sitt arbeid. Denne rapporten ble også lagt frem for fakultetsstyret til orientering i deres møte 17. juni. En oppdatert situasjonsbeskrivelse, samt arbeidsgruppens notat ble lagt til grunn for et eget instituttseminar 10.–11. august.

De avklaringer som kom i løpet av 2022 både fra universitetsledelsen og fakultetsstyret ga et mye klarere bilde av de rammebetingelsene instituttet står overfor enn det en hadde forut for 2022. En hadde som følge av det arbeidet som ble gjort i løpet av året også et mye bedre bilde på hvilke utfordringer instituttet vil ha for å kunne forholde seg til disse rammebetingelsene. Etter dekanens vurdering innebar dette i sum at en måtte se etter løsninger også utenfor instituttgrensene.

Rapporten

Prosjektgruppen har gitt følgende forslag for videreføring av IRN sine aktiviteter innenfor eksisterende rammebetingelser:

1. IRN oppløses.

2. Nordlige studier videreføres ikke ved campus Alta og de ansatte tilknyttet fagmiljøet fristilles. For de berørte må HSL-fakultetet finne innpasninger som kan styrke andre fagmiljøer og enheter.
3. Fagmiljøet innen medieproduksjon fusjoneres med medie- og dokumentasjonsvitenskap ved ISK. Bachelorprogrammet i medieproduksjon videreutvikles i studieporteføljegjennomgangen med mål et mer solid fagmiljø. Det anbefales at de ansatte fortsatt skal ha arbeidssted i Alta og at det utvikles et flercampusmiljø innen medievitenskap.
4. Reiseliv består ved campus Alta som et faglig satsningsområde, under et synlig, sterkt og samlende navn. Det nye sammenslåtte fagmiljøet må i lag utvikle en ny studieprogramportefølje som innebærer konsolidering av de eksisterende studieprogrammene og utvikling av EVU-tilbud. Det foreslås to ulike modeller for organisering av reiselivsmiljøet.
 - a. Fusjon med Idrettshøgskolen og linjeorganisering ved å opprette en reiselivsskole eller et senter for reiseliv ved Idrettshøgskolen
 - eller
 - b. Matriseorganisering av reiselivsutdanningene ved at fagpersonene fordeles på ISV, Idrettshøgskolen og Handelshøgskolen, og enhetene gir undervisningsressurser til studieprogrammene som driftes i felleskap. Den matriseorganiserte utdanningen vil samles under et senter liknende CARE og den faglige ledelsen legges til enten HSL-fakultetet eller Helsefak.
5. Den faglige aktiviteten innen medieproduksjon og reiseliv skal det sikres ressurser til. Midler innenfor rammetildelingen følger dit de ansatte fortsetter sin organisatoriske tilhørighet.
6. Administrasjon inngår i HSL-fakultetets omstilling av administrasjon og aktuelle klyngesamarbeid som også favner satsning ved campus Alta.

Økonomi

Rapporten fra prosjektgruppen omhandler i størst grad det organisatoriske aspektet, og i mindre grad de økonomiske utfordringene til IRN. Forslaget fra gruppen er ment å være innenfor eksisterende rammebetingelser, men dimensjoneringen av de ulike anbefalingene vil avhenge av hvilke økonomiske rammer en kan påregne fremover. Dekanen er også usikker på om det i anbefalingene er tatt hensyn til en inndekning av det akkumulerte merforbruket, eller om gruppen har forholdt seg til en tilpasning til dagens rammer. Det vil være avgjørende for fakultetsstyrets behandling å ha en samlet oversikt over de økonomiske rammebetingelsene, og dekanen vil derfor i denne delen av saken gi en oppdatert oversikt over status per dato, samt vurderinger fremover.

Økonomisk status

Ved inngangen til 2023 har IRN et akkumulert merforbruk på ordinær drift på 22,4 mill kroner. Isolert for 2022 hadde instituttet et merforbruk på 1,2 mill kroner. Dette merforbruket inkluderer en overføring fra øvrige enheter ved HSL (vedtatt av fakultetsstyret) på 5 mill kroner. Uten denne overføringen ville merforbruket for 2022 vært 6,2 mill kroner. Tildelt budsjetttramme for 2023 (sak FS-42/22) er 14,6 mill kroner. Denne tildelingen består av en basisdel på 10,0 mill, og en resultatbasert del på 4,6 mill (4,3 mill åpen ramme og 0,3 mill lukket ramme). Denne budsjetttrammen var basert på foreløpig tildeling fra universitetsstyret, og inkluderer ikke kuttene som ble vedtatt i endelig budsjettfordeling for UiT (Sak S-3/23), og som foreslås viderefordelt på fakultetet i egen sak til dette fakultetsstyremøtet. Særlig budsjettkuttene i forbindelse med innføring av skolepenger for studenter utenfor EU/EØS vil berøre instituttet betydelig ved en viderfordeling av kuttet basert på samme nøkkel som ble benyttet i universitetsstyret. I forslaget til endelig budsjettfordeling for HSL for 2023 er den samlede tildelingen til IRN 13,8 mill kroner.

Som det fremgår av figur 1 i rapporten er det 16 årsverk fast vitenskapelige ansatte knyttet til de tre fagmiljøene *reiseliv* (8), *medieproduksjon* (4) og *nordlige studier* (4). I tillegg kommer en forskerstilling som er fast ansatt ved instituttet, samt en førstelektorstilling som i dag er ute i permisjon knyttet til en åremålsstilling. I sum har disse stillingene en lønnskostnad på mellom 16 og 17 mill kroner. Det er for tiden permisjoner på 1,5 årsverk knyttet til medieproduksjon. Instituttet har i tillegg 7 stipendiater og 1 postdoktor i staben i dag, alle tilknyttet reiseliv. Videre er det 4

professor 2 (20%), også tilknyttet reiseliv. Rekrutterings- og professor 2-stillingene er ikke nærmere omhandlet i saken. Administrasjonen direkte tilknyttet instituttet er 2 årsverk (kontorsjef og studiekonsulent). Lønnskostnaden for disse dekkes (i likhet med administrasjonen på de øvrige enhetene) på fakultetsnivået. Instituttet har vært ledet fra fakultetet siden juli 2022, og har ikke hatt kostnader til instituttleder i denne perioden.

Det er overveiende sannsynlig at instituttet også inneværende år vil gå med et betydelig merforbruk. Selv om det ikke er opptak til BA-programmene og årsenhetene fra høsten 2023, vil det være en kostnadsside som vil overstige den samlede inntektssiden. I forbindelse med en samlet handtering av akkumulert merforbruk, vil dekanen derfor ta utgangspunkt i en nedbygging av et samlet akkumulert merforbruk på 25 mill kroner, som skal bygges ned fra og med 2024. Det må tas med i vurderingene at anslaget på 25 mill kroner kan være for lavt. Hvor lang tid en forutsetter brukt på å nulle ut det akkumulerte merforbruket er noe som må vurderes. Dagens økonomiske situasjon med pressede rammer og lite institusjonelt handlingsrom knyttet til avsetninger, sammen med de signaler som gis om økonomien fremover i sektoren, tilsier at en bør bruke kortest mulig tid på nedbyggingen. Per i dag opplever vi at det er innenfor fakultetets handlingsrom å "tillate" en viss periode for å kunne bygge ned merforbruket. Dette er imidlertid et handlingsrom som er under sterkt press for tiden, og som kan endres basert på forhold som ligger utenfor fakultetets kontroll. Dekanen vil i det videre legge til grunn en full nedbygging i løpet av fem år fra og med 2024.

Vi gjør oppmerksom på at vi i saken ikke kommer nærmere inn på potensiale for sterkere ekstern finansiering av den eksisterende virksomheten på instituttet, eller et større omfang av (betalte) undervisningstjenester for andre enheter ved UiT. Muligheten for slike inntekter vil kunne bidra til den ordinære driften, men vil vanskelig kunne komme opp i et omfang som kan handtere de reelle økonomiske utfordringene. Vi registrerer også at det i rapporten fra arbeidsgruppen konkluderes med at det vil være behov for en tilførsel av undervisningsressurser for å opprettholde dagens studietilbud ved instituttet.

Økonomisk vurdering knyttet til handtering utelukkende på nivå 3 (innenfor IRN)

Fakultetet har vært tydelig på at det innenfor de gjeldende økonomiske rammene ikke er rom for den aktiviteten som er på instituttet i dag. En videreføring av dagens ramme innenfor dagens organisatoriske struktur innebærer at en må ha en betydelig nedbygging av instituttet. Det tilbudet og de fagmiljøene instituttet har i dag er det ikke økonomisk ramme for, og det har innenfor de ordinære instituttrammene ikke vært det de siste 10 årene. En balanse i forhold til de gjeldende årlige økonomiske rammene må innebære en reduksjon av kostnadssiden, en økning av inntektssiden, eller en kombinasjon av disse på ca 7,0 mill kroner. Som for øvrige enheter ved HSL-fakultetet er det lønnskostnadene som er den dominerende utgiftsposten. En reduksjon på 7,0 mill kroner vil tilsvare om lag 7 årsverk om en skulle tatt det ut i reduserte lønnskostnader. Det ville – uavhengig av hvor en gjorde reduksjonen – innebære en betydelig reduksjon av tilbudet som kan gis (og også en reduksjon i resultatmidlene til instituttet). Om en i tillegg tar høyde for at det akkumulerte merforbruket skal nedbetales med 5 millioner hvert år, noe som vil måtte innebære en ytterligere reduksjon i årsverk, tilbud og resultatinntekter, er det på det rene at den økonomiske situasjonen ikke er noe som kan håndteres på instituttet alene, uten å (iallfall for en periode) legge ned det meste av aktivitet og ha en betydelig nedbemanning.

Økonomisk vurdering knyttet til handtering på nivå 2 og 3 (innenfor HSL)

Alle enhetene ved fakultetet opplever et betydelig press på økonomien, og vi har flere enheter med økonomiske utfordringer. Til tross for dette ble det i april 2022 fremmet en sak for fakultetsstyret hvor det ble foreslått å omdisponere deler av andre enheters positive avsetninger for å dekke opp noe av det akkumulerte merforbruket ved IRN. Det ble i saken vedtatt å omfordele 5,0 mill kroner til IRN. Fakultetsstyret var samtidig tydelig på at dette ikke var en måte å handtere utfordringene på fremover, og vedtok i tillegg følgende:

Fakultetsstyret understreker at dette er et engangstilfelle, og vil ikke legge opp til ytterligere omfordelinger av mer-/mindreforbruk mellom enheter ved fakultetet.

Med de økonomiske rammene som ligger til den enkelte enhet ved fakultetet i dag, anses det ikke som et reelt alternativ å kunne bedre den økonomiske situasjonen for IRN ved omfordeling av midler midlertidig eller permanent innenfor HSL.

Økonomisk vurdering knyttet til handtering på nivå 1, 2 og 3

Flere av de forslagene som fremgår av rapporten til arbeidsgruppen innebærer behandling/handtering på alle nivå i organisasjonen. De inkluderer flere fakultet (Helse, BFE og HSL), utfasing/konsolidering/fusjonering av studieprogram på tvers av enheter (både institutt og fakultet), organisatoriske endringer og flytting/avslutning av arbeidsforhold. Det som ikke kommer tydelig frem i rapporten, men som er nærmere redegjort for over, er at den økonomiske situasjonen tilsier at de fast vitenskapelige ansatte ikke kan overføres til andre enheter med tilhørende finansiering. Denne situasjonen gjør at flere av forslagene fremmet av prosjektgruppen vanskelig lar seg gjennomføre uten ekstra (permanent) finansiering. Om en går for forslagene i rapporten må finansieringen til disse enten komme fra enheter som mottar/overtar ansatte, eller som en omfordeling internt på UiT. Alternativt kan en nedjustere antallet årsverk som skal overføres fra et oppløst IRN, slik at det tilpasses den økonomiske rammen som kan overføres. Denne løsningen vil også måtte ivareta en inndekning av det akkumulerte merforbruket (25 mill kroner).

Innspill fra øvrige enheter

Fakultetet har forhørt seg (uforpliktende) med de ulike aktuelle fakultetene og instituttene, og den generelle oppfatningen er at alle de nevnte miljøene (BFE, Helsefak, ISV, CPS og ISK) forutsetter at stillingene kommer fullfinansiert dersom det skal skje en overføring til dem. De vil også forbeholde seg muligheten til å dimensjonere staben i forhold til konsolidering av studietilbud.

Dekanens vurderinger og anbefalinger

Rapporten peker på at det fra alle tre fagområdene på instituttet er kommet sterke signaler om at det ikke er en naturlig koalisjon å ha reiseliv, nordlige studier og medieproduksjon samlet i ett institutt. Konstruksjonen av instituttet som en samlet enhet oppleves ifølge rapporten som kunstig. Den grunnleggende anbefalingen fra dekanen er derfor å oppløse instituttet som eget institutt. Ut over denne grunnleggende anbefalingen, vil det være klare økonomiske hensyn og rammer som vil være førende for de resterende anbefalingene.

Prosjektgruppen anbefaler at “fagmiljøet innen nordlige studier fristilles, og at en ser etter innpassinger for ansatte tilknyttet fagområdet”. Dette forslaget innebærer slik dekanen forstår det at det ikke vil følge midler med en overføring, og at det må være rom for/behov for slike innpassinger hos mottakende enheter. Med utgangspunkt i den økonomiske situasjonen og de vurderingene som fremkommer i rapporten, slutter dekanen seg til at det er behov for å gjøre endringer som har konsekvenser for nordlige studier, og anbefaler å avvikle tilbud knyttet til fagområdet. Dekanen støtter forslaget om å legge ned utdanningene «Northern Studies BA» og «Northern Studies – one year programme» slik det foreslås i rapporten. Programmets studentrekruttering har ikke vært god nok. BA-programmet produserte i høsten 2020 totalt 450 studiepoeng, høst 2021 480 og høst 2022 430 studiepoeng. Dette dekker alle tre årene av BA-utdanningen, slik at i snitt gir det mellom 4,7 og 5,3 fulltidsekvivalenter som har tatt eksamen. Tallene for årsenheten er noe bedre 9,6 fulltidsekvivalenter høst 21 og 11,6 høsten 2022 (se rapporten for sammenligning med de øvrige programmene). Det skal nå innføres skolepenger for studenter utenfor EØS-området og dette antas å ramme BNS-programmet slik at utsiktene for lavere studenttall i de kommende årene er høyere enn mulighetene til å øke rekrutteringen. Dekanen mener at fakultetet har utdanninger som vil dekke den kompetansen studentene ved Nordlige studier skal få ved endt grad. Dette vil være utdanninger ved CPS, Sesam og ISV.

Prosjektgruppen foreslår å fusjonere fagområdet medieproduksjon med medie- og dokumentasjonsvitenskap ved ISK. I tråd med innspillene fra fagmiljøene, kan det være aktuelt å se nærmere på en slik løsning, men en kan ikke se for seg å videreføre de ulike tilbudene som gis i dag, men at det må være et mer samkjørt tilbud fordelt på to campuser. Eventuell innsparing vil være avhengig av antall finansierte stillinger en inkluderer fra IRN i en slik fusjon.

Prosjektgruppen anbefaler at reiselivsutdanningene ved universitetet blir et prioritert område og videreutvikles for å tilpasse seg nærings- og samfunnsbehov i Nord-Norge. I rapporten foreslås to modeller for organisering av reiselivsområdet, a) å overføre reiseliv til idrettshøgskolen og b) en matriseorganisering av reiselivsutdanningene ved at fagpersoner fordeles på ISV, Idrettshøgskolen og Handelshøgskolen med faglig ledelse hos HSL eller Helsefak. En mulighet som ikke er drøftet i rapporten, men som basert på innspillene fra blant annet de ansatte og Helsefak også bør vurderes, er å etablere et senter for reiseliv under HSL. Dekanen slutter seg til vurderingen om at Reiseliv bør bestå ved campus Alta som et faglig satsingsområde, og at en bør utrede nærmere hvordan en kan ivareta en slik satsing.

Forslagene over innebærer en reduksjon (på noe sikt) i de årlige kostnadene, men denne reduksjonen vil være mindre enn den årlige ubalansen nevnt over. Dette gjelder før en tar inn effekten forslagene vil ha på resultatmidlene. I tillegg gjenstår fortsatt det akkumulerte merforbruket som skal dekkes inn. Dette innebærer at en ikke kan se for seg en videreføring av fagområdene Medieproduksjon og Reiseliv på samme nivå som i dag. Dekanen vil derfor legge opp til å komme tilbake til fakultetsstyret med et samlet forslag til videreføring som hensyntar de påregnelige økonomiske rammene.

Det pågår som kjent en større prosess for videreutvikling og fornyelse av studieporteføljen ved UiT for tiden. Prosessen gjennomføres på tvers av fag og fakulteter, og det skal utarbeides en langsiktig plan for utdanningsvirksomheten ved UiT. Denne planen skal behandles av universitetsstyret høsten 2023. Dekanen ser det som naturlig at eventuell videreføring av studieprogram knyttet til fagområdene reiseliv og medieproduksjon vurderes i forbindelse med denne prosessen. Basert på det kunnskapsgrunnlaget vi allerede har, og i tråd med de anbefalingene som fremgår av rapporten, foreslår dekanen at studieprogrammene knyttet til nordlige studier legges ned.

Forslagene som fremmes i denne saken innebærer organisasjonsendringer som gir organisatoriske og personalmessige konsekvenser. Det fremmes forslag som innebærer varige endringer i formell organisasjonsstruktur, ledelse, ansattes tilhørighet og oppgaver for den enkelte. Det er også på det rene at det ut fra økonomiske hensyn er behov for en reduksjon i antall årsverk ved IRN. Endingene som foreslås krever forhandling med tjenestemannsorganisasjonene og endelig vedtak i universitetsstyret. Den organisatoriske prosessen handler ikke om personer eller stillinger. I denne sammenhengen er det viktig å presisere at vurderinger og beslutninger knyttet til den enkelte ansatte vil starte etter at eventuell organisatorisk endring er vedtatt. Det vil måtte jobbes videre med de personalmessige konsekvensene av de beslutningene som gjøres i denne saken. Dekanen vil etter at vedtak er fattet videreføre prosessen i god dialog med de det angår direkte og UiTs organisasjon forøvrig.

Anne Britt Flemmen

dekan

—

Frode G. Larsen

fakultetsdirektør

—

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg:

- Rapport: "Restrukturering av Institutt for reiseliv og nordlige studier"
- Vedlegg til rapporten, inkludert mandat for prosjektgruppen
- Innspill til rapporten etter høring på instituttet